

Universitätsbibliothek Paderborn

Commentarii Exegetici In Apocalypsim Ioannis Apostoli

Viegas, Brás

Parisiis, 1615

Thuribulum quoddam aureum fuisse intra Sancta sanctorum, atque adeò
diuersum ab altari thymiamatis. Sectio VI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39261

passione messori comparare tum ad significandam animi letitiam, qua patiebatur; solent enim agricultorū messis tempore plurimum lētari, iuxta illud Elaiæ 9, lētabuntur corā te, sicut qui lētantur in mēsse: tum ad significandum copiōsum passionis suā fructū, quem iā tunc patiendo quāsi metere, & colligere videbatur. Itaque ipsa Christi paſſio veluti quādā fuit mēſſis, fructuūmque collectio. Deinde etiā obſerua, quanti Christus redēptionem nostram fecerit, qui cam aromata ſua appelleat: Meſſi, inquit, myrrham mēam cum aromatiſbus mēis: & myrrha, hoc eſt, paſſio-
nis amaritudinem paucorum aromatum, id eſt, praeſelinatorum lucro yſque
ad eſt compensatam exiſtunt, vt quāſi gloriabundus p̄r lētitia, & quodā veluti
tripudio decantet. Mēſſi myrrham mēam cum aromatiſbus mēis. Denique, corona au-
rea, quam habet altare per gyrum, coronam illam gloria significat, quia iusti, si
in fācilitate permaneſerint, à Deo corona buntur: de qua loquitur Paulus 2. Tim.
4. In reliqua reposita eſt mihi corona iuſtitia. Reliqua, quā hic desiderari poſſunt, pete-
da sūt ex iis que capite ſeptimo lectione ſeptima de altari holocautidiferrim⁹.

Thuribulum quoddam aureum fuſſe intra Sancta ſanctorum,
arque adeo diuerſum ab altari thymiamatis.

SECTIO VI.

I. Suppoſuimus hactenus thuribulum quoddam aureum fuſſe intra Sancta ſanctorum, quo ſolus ſummus Pontifex vtebatur, cum in iolenni expiatio-
nis die ſemel in anno eō ingrediebatur: ex quo ulterius collegimus hunc Ange-
lum, de quo Ioannes loquitur, maximum fuſſe Pontificem. Quoniam vero nō
deſunt, qui eiusmodi thuribulum cum altari thymiamatis confundant, viſum eſt

Alia ſt. thymiamatis
fuit in eā par-
te templi, que
Sancta dice-
batue.

Origen.

D. Auguſt.

Exo. 30. 10.

Hebr. 9.

Exo. 40. 12.

Levit. 16.

Exo. 30.

Zachariae de
minoribus
fuit Sacerdo-
tibus.

Luc. 1.

operæ preſtium, quid ea de reſentiendum fit, hoc loco explicare. Illud igitur ſta-
tuendum eſt primò altare thymiamatis fuſſe extra Sancta ſanctorum in ea parte
ſive tabernaculi, ſive templi, qua Sancta dicebatur: qua quidem in relaphi ſunt
Origenes hom. 9. in Leui. D. Auguſt. lib. quæſt. in Exod. q. 133. & 136. & quidam
alii apud Theophylactum in c. 9. Epift. ad Hebr. exſtimat̄ altare Thymiamatis
fuſſe intra Sancta ſanctorum, cuius erroris anſam acceperunt ex illis verbis. 3.

Reg. 6. cum dicitur: Sed et ſtorum altare oracula exit aure: oraculum enim, inquiunt,
3. Reg. 6. 22. pro ſanctoris ſanctorum vſurpat̄: & ex illis Exod. 30. Deprecabitur Aaron ſuper cor-
uua eius (id eſt, altaris thymiamatis) ſemel per annum in ſanguine: certum eſt autem
ex Paulo ad Hebr. 9. Summum Sacerdotem ſemel in anno coſlaueiſte ingredi in
Sancta ſanctorum non ſine ſanguine. Verū hic error facile conuelliuit, pri-
mū ex cap. 40. Exodi, vbi altare aureum, id eſt, thymiamatis conſtituitur inter
mensam & candelabrum, qua nemo inquam intra Sancta ſanctorum colloca-
uit. Poſuit, inquit, mensam in tabernaculo teſtimoni⁹ ad plagam Septentrionalem extravelū:
poſuit et candelabrum in tabernaculo teſtimoni⁹ ē regiūne menſa in parte Australi: poſuit et
altare aureum ſub teſto teſtimoni⁹ contra velum: itaque cernis velum fuſſe inter altare
aureum, & Sancta ſanctorum. Deinde Leuitici decimo ſexto dicitur, quid ſum-
mus Sacerdos ſemel in anno tingebat hoc altare ſanguine, ad quod faciendum
dicitur: exire de Sanctis ſanctorum. Accedit, quid ut p̄ecedenti ſectione dixi-
mus, in eo altari bis in die thymiamā offerebatur, Exodi trigesimo: at in Sancta
ſanctorum non patebat aditus niſi ſemel in anno, & conſirmatur, quia inferiori-
tes Sacerdotes, quibus ingressus in Sancta ſanctorum erat interdictus, offe-
reabant incenſum in altari thymiamatis, ut patet de Zacharia patre Ioannis Bapti-
ſtæ, quem de minoribus Sacerdotibus fuſſe ex eo eſt perſpicuum, quid Luce

primò

primò dicitur forte exiisse ad pondum incensum, & in ordine viciis suæ: at Sū-
mus Sacerdos neque sorte, neq; alternatione cū aliis ministrabat: quod non ad-
uertens D. August. trātatu quadragesimo nono in Ioannē, D. Ambr. Beda, & Eu-
thym. Luca primò perperam existimauunt Zach. Sacerdotem fuisse Summum. ^{D. August.}
^{D. Ambr.}
^{Beda.}
^{Euthym.}
Maneat igitur altare thymiamatis fuisse extra Sancta sanctorum, quemadmodū
præterea docent Philo Iudæus libro de victimis offerendis, Iosephus lib. 5: Anti-
quit. c. 7. & lib. 8. c. 2. Beda libro suo de templo Salomonis c. 12. Theophylactus ^{Philo.}
in caput nonum epistola ad Hebreos, Magister hystor. scholasticæ in Exod. c. 67. ^{Iosephus.}
Lyranus Exod. trigesimo, & 3. Regum 6. Caïtan. & Lipom. ibidem, & D. Thom.
1.2. quæst. 102. art. 4. ad sextum. Qua de re legendus est Ambulensis quæst. 6. in ^{Theoph.}
caput 30. Exodi, & quæst. 16. in caput sextum tertij lib. R egum. Quare cum di-
citur 3. Reg. 6. Altare oraculi rexistit auro, appellatur altare thymiamatis, altare ora-
culi, non quod esset in oraculo, sed quod esset propè oraculum, ut patet ex Hebr.
quod sic habet ad verbum, Altare, quod ad oraculum erat, rexistit auro, est enim Hebr.
וְאַתָּה id est quod ad oraculum, & luculentius adhuc ex Septuaginta, qui ita
translulerunt: Fecit altare ante faciem oraculi. Ad locum Exodi 30. dicimus Sacerdo-
tem quidem sumnum semel in anno deprecari solitum non sine sanguine in al-
taris thymiamatis, verum ad id præstatum opus habuisse exire de Sanctis sancto-
rum, quemadmodum diserte traditur Luit. 16.

Hoc ita constituto sciendum præterea & diuum Paulam Hebr. 9. mentionem II.
facere cuiusdam aurei thuribuli, quod erat intra Sancta sanctorum, quod qui-
dem Origenes, & Augustinus locis citatis existimauunt esse ipsum altare thy-
miamatis, quā ob causā coacti sunt altare thymiamatis intra ipsa Sancta sancto-
rum constiutere. Verum cum demonstratum sit altare thymiamatis fuisse extra ^{Thuribulum}
Sancta sanctorum, non defuerunt alij, qui cū yiderent non posse altare thy- ^{aureum intra}
miamatis intra Sancta sanctorum cellocari, & tamen in eo persistente, vt altare ^{Sancta san-}
thymiamatis cū aureo illo thuribulo confundenter, aut sunt contra cōmuni-
rem Doctorem sententiam, & manifestam Pauli doctrinam thuribulum illud au-
reum ex Sanctis sanctorum quasi furtiuē extrahere, vt idem esse posset cum altā ^{thuribulum}
rit thymiamatis, quæ opinatio placuit Abulensi quæst. 6. in c. 30. Exod. quem se- ^{aureum ex}
quitur Francisc. Ribil. 2. de templi fabrica cap. 8. & in cōment. epist. ad Hebr. ad ^{Sanctis san-}
c. 9. numeri 15. 16. 17. Cui cū vel ipsa thuribuli appellatio obstat videatur, in ^{torum aufer-}
mentem venit affirmare altare thymiamatis nihil aliud fuisse, quam grāde quod-
dam thuribulum: credo eadem facilitate dicturum thuribulū quoque nihil esse ^{tum quidam}
aliud, quam parvū quoddam altare, vt nimis omnia e gregiē conciniant, & vbi ^{idem quod}
eunque in facris literis sue thuribuli, siue altaris mentio fiat, de alterutro sine dif- ^{altare esse di-}
crime sermonē esse existimemus. Sed agè probemus thuribulum quoddam au- ^{cunt.}
reum fuisse in Sanctis sanctotum, atq; adeo planè diuersum ab altari thymia- ^{Abulensi.}
atis. Audi Paulū Hebr. 9. Tabernaculū inquit, fācilius p̄imum in querant candelabra, ^{Hebr. 9. 4.}
& mensa, & prepositio panum, que dicitur Sancta post vestimentum aurem secundum taber-
naculum, quod dicitur Sancta sanctorum, aureum habent thuribulum, & arcam testamenti
circumiectam ex omni parte auro: his vero ita compositis in priori quidem taber-
naculo semper introibant Sacerdotes: in secundo semel in anno solus Pontifex
non sine sanguine. Vbi p̄imum cernis Apostolum eam partem, que Sancta dice-
batur, ab ea, quæ Sancta sanctorum appellabatur, distinxisse: deinde differens verbis
affirmasse in Sanctis sanctotum fuisse thuribulū aurocum, & arcam testamenti tam
luculenter, vt nullum dubitandi locum reliquerit: nam si non dixit, aureum thu-
ribulū fuisse intra Sancta sanctorum, perfecto neque dixit arcā testamenti ibidem.

foisse, cum utrumque post secundum velamentum in Sanctis Sanctorum isdem verbis constituerit.

III. Aues iam scire, quid tam illustri testimonio respondeat Abulensis; subtilem sanc*ta* communisetur expositionem. Non dixit, inquit, Paulus thuribulum aureum foisse post velamentum secundum: sed Sancta Sanctorum, quae erant post velamentum secundum, habuisse thuribulum aureum, non quod ibi esset, sed quia ad eius loci ministerium, & cultum pertinere quod commentum cum bellè consi-
cuum Ribete videatur, ingeniore reperit in categoriarum libro, quo illud ad

Ribera,
*Abulensis
exppositio ad
locum Pauli.*

speciem extinaret. Habero, inquit, ut docet Aristoteles multis modis dicitur: ita heresi-
malum habet, & templi ministros. Credo non expectabis, ut hæc per se facilè cor-
rentia diluvius, cum video eodem isto commento posse ipsam quoque arcam
testamenti à Sanctis Sanctorum alegari: itaque non constare ex eo loco Pauli,
quid in prima, quid in secunda tabernaculi parte fuerit: siquidem (ut hi Autores
volunt) Paulus ad Moysem intelligendum interpretem Aristotelem adseri-
bens habere multis modis usurpauit. Sed cur nondixit etiam Sancta Sanctorum
habuisse candelabrum, & mensam propositionis, cum hæc etiam quemad-
modum de thuribulum ad cultum Sancti Sanctorum pertinenter? cur hic enim
non adiungit etiam in categoriatum doctrinam, nisi quia instituerat disertè tra-
dere, quænam ante, qua post secundum velamentum sita essent? Habuit enim ta-
bernaculum duplex velum, unum ad ostium, ne viderentur ea, quæ in taberna-
culo gererantur: alterum diuidens Sancta Sanctorum à Sanctis, quod Apostolus
propterea secundum velamentum appellavit.

III. Sed videamus quibusnam rationum momentis compelli se facietur Abulen-
*Abulensis
argumenta.*

sis ad extrahendum thuribulum aureum ex Sanctis Sanctorum, discedendum que-
a manifesta Pauli doctrina. Argumentatur primum, quoniam si Paulus non in-
tellexit a nomine thuribili auctoritate thymiamatis, tamen omisit unum ex preci-
puis instrumentis tabernaculi, cuiusmodi erat altare aureum, cuius certè non
meminit, si illud per thuribulum aureum non intellexit. Deinde cum Moyes
talischribili non meminerit, iam Paulus ad ea, quæ Moyes de tabernaculo
scripsit, aliquid addidisset: cum tamen is sigillatim omnia commemorat, quæ
a Deo factienda, & in tabernaculo collocanda accepisset. Praterea si aureum
thuribulum erat in Sanctis Sanctorum, necesse erat, ut in Die illo solemni expia-
tions ingrediens summis Sacerdos in Sancta Sanctorum acciperet inde thuri-
bulum, & iterum exire ad altare holocausti, ut prunas in eo mitteret ad incen-
dendum thymiam, deinde regredieretur ad Sancta Sanctorum ad thymiamata in-
cendenda, denique perfecto thuribili ministerio tulitus egredieretur ad eiicens-
dos cinctos ex thuribulo, quo saeculo reuerteretur ad Sancta Sanctorum ad reponen-
dum ibidem thuribulum: quo fieret, utram tertiò in Sancta Sanctorum ingredie-
tur, quod plane aduersatur Paulus ad Hebr. 9. ubi docet semel tantum in anno
licuisse Summo Sacerdoti ingredi in Sancta Sanctorum. Adhuc argumentatur Ribes-
ra Iosephi quoque lib. 6. de bello Iudaico c. 6. nomine thuribili altare, thymia-
matis significare his verbis. Et prima quidem pars ad quadrangula cubitos annulsa haec tria-
marabilia, & praedicta opera cuicunque in aliis habeat candelabrum, & mensam, & thuribulum:
&c. 1. 3. antiquit. c. 17. eodem vocabulo & summisque cum Paulo dicendo inter cande-
labrum, & mensam tuisse arcam suffumigatoriā, ubi Grace est & propria tristis quam
candem vocem Paulus usurpauit ad Hebr. ad 9. & vulgatus thuribulum transfu-
lit. Denique nullum apparere vsum eis thuribili in Sanctis Sanctorum, neque
veliam cuiusdem eo loco per totum annum reservandi necessitatem.

Verum

Verum ad primam obiectionem dicimus non fuisse Pauli institutum numero. V.
re omnia, quae erat in tabernaculo, vnde & prætermisit tabernaculi atrium, & quæ
in ipso erant utensilia: sed ea duntaxat, quæ erant in Sanctis sanctorum, vt ostendet,
quomodo Christus tanquam Pontifex Maximus intravit, semel per suum
sanguinem in Sancta sanctorum coelestia, cæque omnibus patefecit: quare ipsorum
nō esse, si prætermisit in Sanctis altare thymiamatis, qui reliquis omnibus quasi
per tralitium decursus ad Sancta sanctorum properabat, quæ potissimum allego-
ticè explicanda suscepatur. Ad secundam reponendum non fuisse prætermissum
et Moyle hoc thuribulum, cum de illo sit sermo Leuit. 16. vbi agitur de ingressu Thuribuli.
Summi Pontificis in Sancta sanctorum, & inter alia subiungitur: Assumptioq; tñu-
ribuli, quæ de prunii altari simplex erit, ex hauriens manu compositum thymiamata in incen-
sum ultra velum intrabit in sancta: quo loco sermonem esse de hoc aureo thuribu-
lo, cuius Paulus meminit, testatur Lyranus in commentariis eius loci. Itaq; Pau-
lus id solum explicavit, ciui modi thuribulum fuisse aureum, & intra Sancta san-
ctorum reconditum: quemadmodum & de vrna, in qua repositum fuit manna,
dixit codem loco, & quod aurea, & quod in area esset, cum Exodi 16. neutru di-
catur, sed tantum præcipiatur sumivis & completi manna, & reponi coram Domino.
Nimirum Paulus in multis agit interprete Moysis, quippe qui ad pedes Gama-
liei eruditus veritatem paternæ legis Act. 22. multa, quæ Moyses breuiter, &
obscure scripsit, potuit ille tradere illustrius, vt aduertit Theophylactus ad c. 9. Paulus inter-
epist. ad Hebr. Ad tertiam dicendum, quanquam eo die Pontifex Iepius opus ha-
beret ingredi in Sancta sanctorum, nihil tamen inde contraria Paulum confici, qui se Theophyla-
mel in anno, non autem in die dicit ingressum ei in Sancta sanctorum patuisse. II. Ans.
Iud enim duntaxat voluit eo tantum die solemnis potuisse ingredi ad ceremonias
omnes expiationis celebrandas, cui nō obstat in iis perficiendis opus habuisse sa-
pius eō intrare. Ad quartā, quæ desumebatur ex Iosepho, respōdemus interpre-
tē, qui eo loco thuribulum trastulit, incepte fecisse, cūm θυματηρον, nō solum thuri-
bulum, sed altare etiā thymiamatis significet: quemadmodum lingua Græca pe-
ritissimus Erasmus docet in suis annotationibus in c. 9. ad Hebreos eandē vocem
expendens: quare vbi ea vox adhibetur, altare, an thuribulum verti debeat, ex
fenu colligi oportet: certum est autē altare thymiamatis in ea parte fuisse, quæ
Sæcta dicebatur, ibique necessario, δυσια τηρον, apud Iosephū altare thymiamati-
cis transferendū fuisse: id quod vel ex ipsa Iosephi descriptione coniicere potuit
interpretes, quæ in thuribulū minimè conueniebat: at vero in eo loco Pauli nō ali-
ter verti potuit, quæ in thuribulū, cum demonstratum sit in Sanctis sanctorum, de
quibus agebat, altare thymiamatis non fuisse. Ad postremam, quæ eius thuribuli
vnum requirit, dicimus cum tradi Leuit. 16. vñ positis, inquit, super ignem aromatibus
nebula eorum, & vapor operiet tabernaculum, quod est supra testimonium, & non moriatur: Usus thuri-
buli auris. quanquam vero haec sola ratio in texu reddatur in cendēdi eo thuribulo thymiamatis, ne videlicet Summus Sacerdos videre posset Angelum, qui loqueba-
tur, vt sit Abulensis in eum locum, tamen etiam ea thymiamatis incensio, & obla-
tio ad latram perficebat, qua Deum de omnium maximè solenni colere oportebat, quæ altera fuit: nus thuribuli necessitas: quoniam vero eo tantum die in-
seruebat, idcirco in Sanctis sanctorum reseruabatur: id quod non parum refe-
rebat ad maiorem tñ diei illius, tum ceremonia sanctitatem, consentaneū enim
erat, vt illud thuribulū, quod non materia solum, sed vsu etiam, & ministerio re-
liquis omnibus thuribulis excellebat, loci etiam præstantia, & sanctitate eadem
anticeret, nē ad quotidianos adulendi thymiamatis usus adhiberi posset.

Dissimilitudine
argumenta
Abulensis.

Thuribuli.
Assumptioq; tñu-
ribuli, quæ de prunii altari simplex erit, ex hauriens manu compositum thymiamata in incen-
sum ultra velum intrabit in sancta: quo loco sermonem esse de hoc aureo thuribu-
lo, cuius Paulus meminit, testatur Lyranus.

Leu. 16. 12.

Paulus inter-
epist. ad Hebr.
Act. 22.

Theophyla-
mel in anno.

II. Ans.

Erasmus.

Leu. 16. 13.

Usus thuri-
buli auris.

Abulensis.